

ANKARA'DAKİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRENİMİ VEREN YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BOŞ ZAMANLARINI DEĞERLENDİRME BİÇİMLERİNİN ARAŞTIRILMASI ()**

H. Alper GÜNGÖRMÜŞ, A. Azmi YETİM

*Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Ankara.
Gazi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, Ankara.*

Özet

Araştırmanın amacı, Ankara ilinde bulunan Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi veren Yükseköğretim Kurumlarında görev yapan öğretim elemanlarının boş zamanlarını nerelerde, nasıl değerlendirdiğini ve boş zamanlarını değerlendirmenin iş verimlerini ne şekilde etkilediğini belirlemeye yöneliktir.

Araştırmanın evrenini, Ankara'da bulunan Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü ve Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu'nda görev yapan öğretim elemanları oluşturmaktadır. Örneklemi ise araştırmaya gönüllü olarak katılan 103 öğretim elemanı oluşturmıştır. Araştırmanın amacına ulaşmak için, veri toplama aracı olarak öğretim elemanlarının demografik bilgilerini ve boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarını belirlemeye yönelik 20 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Verilerin istatistiksel analizi SPSS

10.0 istatistik paket programında yapılmıştır. Elde edilen sayısal ve yüzdeler dağılımları tablolar halinde verilmiştir. Bazı sorulara kay kare (χ^2) testi uygulanmış ve bazı soruların yorumlanabilmesi için kendi içlerinde yeniden kodlama yapılmıştır. Kay kare testinin istatistiksel anlamda kabulü için $P=0.05$ düzeyi benimsenmiştir.

Araştırma bulgularına göre; öğretim elemanlarının %62.1'inin araştırma görevlisi, %77.7'sinin erkek, %65'inin evli olduğu ve %70.0'inin eşlerinin çalıştığı tespit edilmiştir. Öğretim elemanlarının %38.8'i boş zaman faaliyetlerine günde 2 saat ayırırken, %72.8'i daha fazla boş zamana sahip olmak istediklerini belirtmişlerdir.

Sonuç olarak, öğretim elemanlarının boş zamanlarını daha çok açık alanda ve spor tesislerinde değerlendirdikleri, boş zamanlarını spor yaparak, spor müsabakaları izleyerek, televizyon seyrederek, kitap, dergi ve gazete okuyarak geçirdikleri görülmektedir. Boş zamanlarında spor yapmanın daha çok dinlendirici olduğuna ve sağlığa olumlu etki yaptığını inanan öğretim elemanları, boş zaman faaliyetlerine katılamama nedenleri olarak vakit yetersizliğini ve ekonomik yetersizliği öne sürmekte ve boş zaman faaliyetlerine katılımlarının iş verimlerini olumlu yönde etkilediğini belirtmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Öğretim elemanları, boş zaman, rekreasyon

* Spor Yönetimi ve Ekonomisi Sempozyumu'nda (5-6 Aralık 2003) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

RESEARCH ON SPENDING THE LEISURE TIME OF ACADEMICIANS WORKED IN SCHOOLS OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS IN ANKARA

Abstract

The purpose of this study is to find out where and how the academicians in schools of physical education and sport in Ankara spend their leisure times and how this spending effects to their work performance.

The academicians had taken from schools of physical education and sport of Gazi, Ankara, Hacettepe and Middle East Technical University as the population of this research. The sample of the study has composed from the 103 voluntary academicians. To reach the aim of study, as a data collecting tool for finding academicians demographic data and spending leisure time habits, a questionnaire includes 20 questions had used. Statistical analysis of data had made by 10.0 SPSS statistics programme. Tables had made for numerical and percentage dispersions. The chi square (X^2) test had used for some questions and for explaining some questions a recoding had made. For accepting chi square tests statistical meaning, $P=.05$ limit is used.

In accordance with the study data %62.1 of academicians is instructor and %77.7 of them are male. %65 of academicians is married and %70 of their wives is employed. While %38.8 of academicians joins 2 hours of the daily leisure time actions, %72.8 of them said that they want more daily leisure time.

In conclusion, it is figured out that the academicians are spending their leisure time at sport facilities and outdoors, playing sportive games, watching sport competitions, reading books, magazines and papers. It is observed that playing sportive games on free times is recreational and good for health. The reasons of not to join the leisure time activities are figured out as people don't have enough time or lack of money. Also the academicians said that, participating leisure time activities benefit their work efficiency.

Key words: *instruction staff, leisure time, recreation*

1. Giriş

Günümüzde başarıya giden yol etkili çalışma olarak nitelendirilmektedir. Etkili çalışmak; zamanı, belirlenmiş öncelikler doğrultusunda programlı olarak kullanmaktır. Böyle bir çalışma düzeni içinde eğlenmeye, dinlenmeye ve problemlere geniş çaplı bakabilmeye her zaman imkân vardır⁽⁴⁾.

19. yüzyılın başlarında 14-15 saat olan çalışma zamanı, 20. yüzyılın başında günlük 11-12 saate⁽⁵⁾ ve günümüzde 8 saate kadar düşmüştür Dünya ekonomisinin büyümesi, teknolojik gelişmelerin hızlanması insanların boş zamanlarını arttırmıştır. Boş zamanların artması, boş zaman eğilimlerini gerekli kılmıştır.

Boş zaman tamamıyla isteğe bağlı bir uğraşı bütünlüğünü dile getirir. Bu uğraşının dinlenme, rahatlama, bilgi ve görgüsünü artırma, psikolojik ve fizyolojik zevklerinde doyumu gerçekleştirme, toplumsal hizmet katkısında bulunarak ahlâki inancın gereğini yerine getirme, yaratıcı yeteneklerini geliştirme biçiminde ve tüm bu faaliyetlerde herhangi bir çıkar amacı gütmemek üzere gerçekleştirilen uğraşlardır⁽¹⁷⁾. Boş zaman,

kişinin hem kendisi hem de başkaları için bütün zorluklardan yada bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteği ile seçeceği bir etkinlik ile uğraşacağı zamandır⁽¹⁶⁾. Bir başka deyişle kullanımı isteğe bağlı zaman⁽⁶⁾, boş zamandır. Boş zamanda ve tek başına, grupla, araçlı, araçsız, açık veya kapalı alanlarda, kent içi veya kent dışında, bir organizasyon içinde veya dışında zorunlu olmadan seçilen zevk ve neşe verici her türlü etkinliklere rekreasyon denilmektedir^(7,10,12,13). Etkinlikler genellikle, kendisi dışında bir ödülü bulunmayan, dıştan gelen bir zorlamayla değil, içten gelen bir istekle yapılmaktadır⁽¹²⁾. Rekreasyon kişinin temel gereksinimidir⁽⁵⁾. Rekreasyon faaliyetleri arasında en kapsamlı, çeşitli ve ilgi çeken alanlardan biri sportif aktivitelerdir. Boş zaman faaliyetlerinin yapılabilmesi, o ülkenin sosyal ve ekonomik gelişme seviyesi ile ilgilidir. Teknoloji üretebilen ve devamlı yenileyebilen ülkeler, boş zaman faaliyetlerine imkân verecek ortamı sağlayarak sporun gelişmesine katkıda bulunmaktadır⁽⁸⁾.

Çağımızda toplumların refah ve kültür düzeylerinin bir göstergesi olarak anlam kazanan spor, sosyal ve kültürel hayatta giderek önemli olmaktadır. Modern toplumlarda, boş zamanların değerlendirilmesinde en çok başvurulan yollardan birisi de spordur⁽³⁾.

Spor, insanların boş zamanlarını karşılamada önemli bir hareket alanı sağlarken, rekreasyon ise, sporun topluma yaygınlaşması, tanınması ve sportif başarılar elde edilmesinde önemli roller üstlenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Ankara ilinde bulunan Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi veren Yükseköğretim Kurumlarında görev yapan öğretim elemanlarının boş zamanlarının nerelerde, nasıl değerlendirdiğini ve boş zamanlarını değerlendirmenin iş verimlerini ne şekilde etkilediğini belirlemeye yöneliktir.

2. Yöntem

Araştırmada tarama modeli yöntemi kullanılmıştır. Araştırma problemine ilişkin mevcut bilgiler, ilgili literatürün taranmasıyla sistematik bir biçimde verilmiş ayrıca bir anket uygulanmış ve araştırmadaki değerlendirmeye yönelik veriler toplanmıştır.

Araştırmanın evrenini, Ankara'da bulunan Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü ve Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu'nda görev yapan öğretim elemanları oluşturmaktadır. Örneklemi ise araştırmaya gönüllü olarak katılan 103 öğretim elemanı oluşturmıştır. Araştırmanın amacına ulaşmak için, araştırma veri toplama aracı olarak öğretim elemanlarının, demografik bilgilerini ve boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarını belirlemeye yönelik 20 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Verilerin istatistiksel analizi SPSS 10.0 istatistik paket programında yapılmıştır. Elde edilen sayısal ve yüzdeler dağılımları tablolar halinde verilmiştir. Bazı sorulara kay kare (χ^2) testi uygulanmış ve bazı soruların yorumlanabilmesi için kendi içlerinde yeniden kodlama yapılmıştır. χ^2 testinin istatistiksel anlamda kabulü için $P=0.05$ düzeyi benimsenmiştir.

3. Bulgular

Tablo 1: Öğretim Elemanlarının Kişisel Özellikleri

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Bayan	23	22.3
	Bay	80	77.7
	Toplam	103	100.0
Yaş	21-25	13	12.6
	26-30	23	22.3
	31-35	29	28.2
	36-40	9	8.7
	41 ve üzeri	29	28.2
	Toplam	103	100.0
Medeni Hal	Bekar	36	35.0
	Evli	67	65.0
	Toplam	103	100.0
Akademik Unvan	Prof.Dr.	8	7.8
	Doç.Dr.	3	2.9
	Yard.Doç.Dr.	14	13.6
	Öğretim Görevlisi	10	9.7
	Araştırma Görevlisi	64	62.1
	Okutman	3	2.9
	Uzman	1	1.0
	Toplam	103	100.0
Görev Süreleri	1-4yıl	26	25.2
	5-9yıl	34	33.0
	10-14yıl	12	11.7
	15-19yıl	8	7.8
	20yıl ve üzeri	23	22.3
	Toplam	103	100.0

Tablo 1'e bakıldığında, araştırma kapsamına alınan öğretim elemanlarının, %77.7'sinin erkek, %28.2'sinin 31-35 ile 41 ve üzeri yaş, %33'ünün 5-9 yıl görev yaptığı, %62.1'inin araştırma görevlisi, %65'inin evli ve %70'inin eşlerinin çalıştığı görülmektedir.

Tablo 2: Öğretim Elemanlarının Boş Zamanları Değerlendirme Durumlarına İlişkin Dağılımları

Boş zamanları değerlendirilmede zorluk çekiyor musunuz?	f	%
Evet	14	13.6
Hayır	61	59.2
Bazen	28	27.2
Toplam	103	100.0

Tablo 2'deki verilere göre, öğretim elemanlarının %59.2'sinin boş zamanları değerlendirmede zorluk çekmedikleri görülürken, zorluk çekenlerin oranı ise %13.6'dır.

Tablo 3: Öğretim Elemanlarının Boş Zaman Faaliyetlerine Katılabilme Durumlarına İlişkin Dağılımları

Boş zaman faaliyetlerine yeterince katılabiliyor musunuz?	f	%
Evet	58	56.3
Hayır	45	43.7
Toplam	103	100.0

Tablo 3'te izlendiği gibi, öğretim elemanlarının %56.3'ünün boş zaman faaliyetlerine yeterince katıldığı görülürken, %43.7'sinin boş zaman faaliyetlerine yeterince katılamadığı görülmektedir.

Tablo 4: Öğretim Elemanlarının Boş Zaman Faaliyetlerine Günlük Katılım Sürelerine İlişkin Dağılımları

Boş zaman faaliyetlerine günlük ne kadar vakit ayırabiliyorsunuz?	f	%
Hiç Katılmıyorum	7	6.8
1 saat	37	35.9
2 saat	40	38.8
3 saat	16	15.9
4 saat ve daha fazla	3	2.9
Toplam	103	100.0

Tablo 4'te de görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının %38.8'i boş zaman faaliyetlerine günlük 2 saat, %35.9'u günlük 3 saat katılırken, %6.8'i ise boş zaman faaliyetlerine hiç katılamamaktadırlar.

Tablo 5: Öğretim Elemanlarının Boş Zaman Faaliyetlerine Haftalık Katılım Sürelerine İlişkin Dağılımları

Boş zaman faaliyetlerine haftalık ne kadar vakit ayırabiliyorsunuz?	f	%
Hiç Katılmıyorum	8	7.8
1 gün	35	34.0
2 gün	27	26.2
3 gün	21	20.4
4 gün ve daha fazla	12	11.7
Toplam	103	100.0

Tablo 5'deki verilere göre, öğretim elemanlarının %34.0'ünün haftalık boş zaman faaliyetlerine 1 gün, %26.2'sinin 2 gün ve %20.4'ünün 3 gün katıldığı; %7.8'inin ise hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6: Öğretim Elemanlarının Boş Zaman Faaliyetlerini Tercih Etme Nedenlerine İlişkin Dağılımları

Boş zaman faaliyetlerini tercih etme nedenleriniz nelerdir?	f	%
Arkadaşlarla birlikte olabiliyorum	67	34.7
Tesis, araç ve gereç müsait, programı bana uyuyor	15	7.8
Faaliyet yerine kolayca ulaşabiliyorum	18	9.3
Yapabileceğim başka bir etkinlik yok	12	6.2
Güzel bir ortam var	37	19.1
Fazla para harcamamı gerektirmiyor	23	12.0
Diğer	21	10.9
Toplam	193	100.0

Tablo 6'dan izleneceği gibi, öğretim elemanlarının %34.7'sinin arkadaşlarıyla birlikte olabildikleri için, %19.1'inin güzel bir ortam buldukları için, %6.2'sinin yapabileceği başka bir etkinlik olmadığı için boş zaman faaliyetlerini tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 7: Öğretim Elemanlarının Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmama Nedenlerine İlişkin Dağılımları

Boş zaman faaliyetlerine katılmıyorsanız nedenleriniz nelerdir?	f	%
Ekonomik yetersizliğimden dolayı katılmıyorum	21	16.6
Boş zamanları faaliyetlerle doldurmak gibi alışkanlığım yok	3	2.4
Faaliyetlerle ilgili bilgim yok	6	4.8
Araç/gereç yetersiz, programım uymuyor	30	23.8
Yeterli vaktim yok	10	7.9
Diğer	6	4.8
Cevapsız	50	39.7
Toplam	126	100.0

Tablo 7'ye bakıldığında, öğretim elemanlarının %39.7'sinin boş zaman faaliyetlerine katıldıkları için bu soruyu işaretlemediği, %23.8'inin araç/gereç yetersizliği ve programının uyumsuzluğu, %16.6'sının ekonomik yetersizlik, %2.4'ünün boş zamanlarında faaliyetlerle bulunma gibi bir alışkanlığı olmayışı nedeniyle boş zaman faaliyetlerine katılmadıkları görülmektedir.

Tablo 8: Öğretim Elemanlarının Boş Zaman Faaliyetlerine Katılım Yerlerine İlişkin Dağılımları

Boş zaman faaliyetlerine katılım yerleriniz nerelerdir?	f	%
Ev	57	27.9
Lokal/Kahve/Dernek v.b	11	5.4
Açık alanlar	71	34.8
Spor tesisleri	65	31.9
Toplam	204	100.0

Tablo 8'e bakıldığında, öğretim elemanlarının, %34.8'inin açık alanlarda, %31.9'unun spor tesislerinde, %27.9'unun evde ve %5.4'ünün ise lokal/kahve/dernek v.b. gibi yerlerde boş zaman faaliyetlerine katıldıkları görülmektedir.

Tablo 9: Öğretim Elemanlarının Boş Zaman Faaliyetlerine Kimlerle Katıldıklarına İlişkin Dağılımları

Boş zaman faaliyetlerine kimlerle katılıyorsunuz?	f	%
Ailemle	46	31.1
Yalnız	30	20.3
Arkadaş grubu ile	72	48.6
Toplam	148	100.0

Tablo 9'daki verilere göre, öğretim elemanlarının %48.6'sı arkadaş grubu ile, %31.1'i ailesiyle ve %20.3'ü yalnız olarak boş zaman faaliyetlerine katılmaktadır.

Tablo 10: Katılımcıların Akşamları Boş Zamanlarında Yaptıkları Etkinlik Türlerine İlişkin Dağılımları

Akşamları boş saatlerde yaptığınız etkinlikler nelerdir?	f	%
Kitap, dergi ve gazete okurum	61	15.6
Müzik dinlerim	33	8.5
Televizyon seyredirim	66	17.0
Lokal ve kahveye giderim	15	3.8
Eğlence yerlerine giderim	16	4.1
Gezerim	27	6.9
Dinlenirim	39	10.0
Müzik aleti çalarım	7	1.8
Sinema ve tiyatroya giderim	23	5.9
Alış-veriş yaparım	18	4.6
Arkadaş ziyaretlerine giderim	29	7.4
Spor yaparım	56	14.4
Toplam	390	100.0

Tablo 10'dan izleneceği gibi, öğretim elemanlarının %17'sinin televizyon seyrederek, %15.6'sının kitap, dergi ve gazete okuyarak, %14.4'ünün spor yaparak, %6.9'unun ise gezerek akşamları boş zamanlarını değerlendirdikleri görülmektedir.

Tablo 11: Öğretim Elemanlarının Hafta Sonları Boş Zamanlarında Yaptıkları Etkinlik Türlerine İlişkin Dağılımları

Hafta sonları boş saatlerde yaptığımız etkinlikler nelerdir?	f	%
Spor yaparım	63	15.7
Spor müsabakaları seyrederim	41	10.2
Pikniğe giderim	38	9.5
Dinlenirim	35	8.7
El işleri ve sanatla ilgilenirim	6	1.5
Lokal ve kahveye giderim	10	2.5
Gezerim	41	10.2
Alış-veriş yaparım	36	9.0
Televizyon seyrederim	36	9.0
Müzik dinlerim	21	5.2
Arkadaş ziyaretlerine giderim	37	9.2
Kitap okurum	37	9.2
Toplam	401	100.0

Tablo 11'deki verilere göre, öğretim elemanlarının hafta sonları boş zamanlarında %15.7'sinin spor yaptığı, %10.2'sinin spor müsabakaları seyrettiği ve gezdiği, en az ilgilendikleri etkinlik türünün ise el işleri ve sanatla ilgilenmek (%1.5) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12: Boş Zaman Faaliyetlerinin Fonksiyonları Üzerine Öğretim Elemanlarının Görüşlerinin Dağılımı

Boş zaman faaliyetlerinin üzerinizde bıraktığı etkiler nelerdir?	f	%
Dinlendirici buluyorum	77	24.8
Zevk verici buluyorum	50	16.1
Eğlendirici buluyorum	52	16.8
Sağlığıma olumlu etki yapıyor	57	18.4
Sosyal statü sağlıyor	20	6.5
Kolay ilişki kurup çevrem genişliyor	23	7.4
Eğitici buluyorum	25	8.1
Diğer	6	1.9
Toplam	310	100.0

Tablo 12'deki verilere göre, öğretim elemanları boş zaman faaliyetlerini dinlendirici bulduğu (%24.8), sağlıklarına olumlu etki yaptığı (%18.4), eğlendirici bulduğu (%16.8), zevk verici bulduğu (%16.1) ve sosyal statü sağladığı (%6.5) tespit edilmiştir.

Tablo 13: Öğretim Elemanlarının Boş Zaman Faaliyetlerine Katılımlarının İş Verimlerini Ne Şekilde Etkilediğine İlişkin Görüşleri

Boş zaman faaliyetlerine katılımınız iş veriminizi ne şekilde etkiliyor?	f	%
Çalışmamı engelliyor	11	10.7
Çalışmamı engellemiyor	28	27.2
Daha rahat çalışmamı sağlıyor	60	58.3
Cevapsız	4	3.9
Toplam	103	100.0

Öğretim elemanlarının %58.3'ü, boş zaman faaliyetlerine katılımlarının daha rahat çalışmalarını sağladığına inanırken, %10.7 gibi düşük bir oran ise, boş zaman faaliyetlerine katılımlarının çalışmalarını engellediğini belirtmişlerdir.

Tablo 14: Öğretim Elemanlarının Daha Fazla Boş Zamana Sahip Olma İhtiyacına İlişkin Görüşleri

Daha fazla boş zamana sahip olmak ister misiniz?	f	%
Evet	75	72.8
Hayır	27	26.2
Cevapsız	1	1.0
Toplam	103	100.0

Tablo 14'e bakıldığında, öğretim elemanlarının, %72.8'inin daha fazla boş zamana sahip olmak istediği, %26.2'sinin ise daha fazla boş zamana sahip olmak istemediği görülmektedir.

Tablo 15: Öğretim Elemanlarına İmkan Verildiğinde Tercih Edeceği Etkinlik Türlerine İlişkin Dağılımları

Daha fazla boş zamanınız olsaydı yapmak istediğiniz etkinlik türleri neler olurdu?	f	%
Tiyatro ve sinemaya giderdim	55	19.5
Spor yapardım	47	16.6
Dinlenirdim	41	14.5
Gezerdim	18	6.4
Kitap, dergi ve gazete okurdum	31	11.0
Arkadaş ziyaretlerine giderdim	25	8.9
El işleri ve sanatla ilgilenirdim	25	8.9
Spor müsabakaları izlerdim	31	11.0
Diğer	9	3.2
Toplam	282	100.0

Tablo 15'e bakıldığında, "daha fazla boş zamanınız olsaydı yapmak istediğiniz etkinlik türleri neler olurdu" sorusuna, öğretim elemanlarının cevaplarının, tiyatro ve sinemaya giderdim (%19.5), spor yaptım (%16.6), dinlenirdim (%14.5) ve gezerdim (%6.4) ifadelerinin yapıldığı görülmektedir.

Tablo 16: Öğretim Elemanlarının Cinsiyeti ile Boş Zaman Faaliyetlerine Katılabilme Durumları Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Boş zaman faaliyetlerine yeterince katılabiliyor musunuz?				Toplam	
	Evet		Hayır			
	f	%	f	%	f	%
Erkek	45	56.2	35	43.8	80	100.0
Bayan	13	56.5	10	43.5	23	100.0
Toplam	58	56.3	45	43.7	103	100.0

$$x^2=0.001 \quad s.d=1 \quad p=.587$$

Tablo 16'da öğretim elemanlarının cinsiyeti ile boş zaman faaliyetlerine yeterince katılabilme durumları yapılan X^2 çözümlemesine göre $P<0.05$ düzeyinde birbirinden bağımsızdır.

Tablo 17 : Öğretim Elemanlarının Cinsiyeti ile Daha Fazla Boş Zamana Sahip Olma Durumları Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Daha fazla boş zamana sahip olmak ister misiniz?				Toplam	
	Evet		Hayır			
	f	%	f	%	f	%
Erkek	58	73.4	21	26.6	79	100.0
Bayan	17	73.9	6	26.1	23	100.0
Toplam	75	73.5	27	26.5	102	100.0

$$x^2=0.002 \quad s.d=1 \quad p=.596$$

Tablo 17'de öğretim elemanlarının cinsiyeti ile daha fazla boş zamana sahip olma durumları arasında yapılan X^2 çözümlemesine göre $P<0.05$ düzeyinde birbirinden bağımsızdır.

Tablo 18: Öğretim Elemanlarının Akademik Unvanları ile Boş Zaman Faaliyetlerine Yeterince Katılabilme Durumları Arasındaki İlişki

Akademik Unvanınız	Boş zaman faaliyetlerine yeterince katılabiliyor musunuz?				Toplam	
	Evet		Hayır			
	f	%	f	%	f	%
Prof. Dr., Doç Dr., Yard. Doç. Dr.	14	56.0	11	44.0	25	100.0
Araş. Gör., Öğret. Gör., Oktm., Uzm.	44	56.4	34	43.6	78	100.0
Toplam	58	56.3	45	43.7	103	100.0

$$x^2=0.001 \quad s.d = 1 \quad p=.575$$

Tablo 18'de öğretim elemanlarının akademik unvanları ile boş zaman faaliyetlerine yeterince katılabilme durumları yapılan X^2 çözümlemesine göre $P<0.05$ düzeyinde birbirinden bağımsızdır.

Tablo 19: Öğretim Elemanlarının Akademik Unvanları ile Daha Fazla Boş Zamana Sahip Olma Durumları Arasındaki İlişki

Akademik Unvanınız	Daha fazla boş zamana sahip olmak ister misiniz?				Toplam	
	Evet		Hayır			
	f	%	f	%	f	%
Prof. Dr., Doç Dr., Yard. Doç. Dr.	19	76.0	6	24.0	25	100.0
Araş. Gör., Öğret. Gör., Oktm., Uzm.	56	72.7	21	27.3	77	100.0
Toplam	75	73.5	27	26.5	102	100.0

$$x^2=0.105 \quad s.d = 1 \quad p=.484$$

Tablo 19'de öğretim elemanlarının akademik unvanları ile daha fazla boş zamana sahip olma durumları yapılan X^2 çözümlemesine göre $P<0.05$ düzeyinde birbirinden bağımsızdır.

4. Tartışma ve Sonuç

Ankara'da bulunan Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi veren Yükseköğretim Kurumlarında görev yapan öğretim elemanlarının boş zamanlarını değerlendirme biçimleri üzerine yapılan bu araştırmada, öğretim elemanlarının boş zamanlarını nerelerde, nasıl ve niçin değerlendirdiği, boş zamanlarını değerlendirmenin iş verimlerini ne şekilde etkilediği araştırılmaya çalışılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğretim elemanlarının, %77.7'sinin erkek, %28.2'sinin 31-35 ile 41 ve üzeri yaşlarda olduğu, %33'ünün 5-9 yıl, %25.2'sinin 1-4 yıl, %22.3'ünün 20 yıl ve üzeri yıl görev yaptığı, %62.1'inin araştırma görevlisi, %65'inin evli olduğu ve %70'inin eşlerinin çalıştığı görülmektedir (Tablo 1).

Öğretim elemanlarının %59.2'sinin boş zamanları değerlendirmede zorluk çekmedikleri (Tablo 2) ve %56.3'ünün boş zaman faaliyetlerine yeterince katıldığı tespit edilmiştir (Tablo 3). Karaküçük⁽¹²⁾ yaptığı çalışmada, öğretmenlerin %46.4'ünün boş zamanları değerlendirmede güçlük çekmedikleri, %33.8'inin bazen güçlük çektiklerini, %16.6'sının güçlük çektiklerini tespit etmiştir. Bu sonuçtan, üniversitelerde daha fazla rekreatif alanların bulunduğu ve bu alanların ise daha fazla beden eğitimi ve spor öğrenimi veren yüksek öğretim kurumlarında yoğunlaştığı için öğretim elemanlarının öğretmenlere göre boş zamanlarını değerlendirmede daha az zorluk çektikleri söylenebilir.

Öğretim elemanlarının, %60.2'sinin boş zaman faaliyetlerine haftada 1-2 gün katıldıkları, %74.7'sinin günlük 1-2 saat katıldıkları görülmektedir. Afyon ve arkadaşları⁽¹⁾ yaptıkları çalışmada, öğretmen ve öğretim elemanlarının %38.7'sinin günlük boş zaman faaliyetlerine hiç katılmadığı, %46.6'sının 1-2 saat katıldığı, %47.3'ünün haftalık boş zaman faaliyetlerine hiç katılmadığı ve %35.3'ünün 1-2 gün katıldığı tespit edilmiştir. Bu sonuçtan, öğretim elemanları ve öğretmenlerin belirli bir bölümünün boş zamanlarının farkında olmadığı söylenebilir.

Öğretim elemanları, boş zaman faaliyetlerinde genelde açık alanları ve spor tesislerini tercih ettikleri, faaliyetlere ise daha çok arkadaş grubuyla ve aileleriyle katıldıkları tespit edilmiştir. Afyon ve arkadaşları⁽¹⁾ yaptıkları çalışmada öğretim elemanları ve öğretmenlerin, %46'sının evde ve açık alanda, %22.7'sinin spor tesislerinde boş zamanlarını değerlendirdikleri ve faaliyetlere %49.3'ünün ailesiyle, %39.3'ünün yalnız olarak katıldıkları tespit edilmiştir.

Öğretim elemanlarının, akşamları daha çok televizyon seyrettikleri, kitap, dergi, gazete okudukları ve spor yaptıkları tespit edilmiştir. Pulur⁽¹⁵⁾ yaptığı çalışmada, Kırıkkale Üniversitesi öğretim elemanlarının boş zamanlarında kitap, dergi, gazete okudukları (%22.3), televizyon seyrettikleri (%18.0) ve spor yaptıkları (%15.9) tespit edilmiştir. Bu çalışma elde ettiğimiz sonuçla aynı doğrultudadır.

Öğretim elemanlarının bir kısmı boş zaman faaliyetlerini dinlendirici bulurken, bir kısmı da sağlık üzerinde etkili ve eğlendirici olduğunu belirtmişlerdir (Tablo12). Bu sonuca paralel olarak; öğretim elemanlarının, boş zaman faaliyetlerine katılımları daha rahat çalışmalarını sağladığı ve çalışmalarını engellemediğini belirtmişlerdir (Tablo13).

Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu (%72.8) daha fazla boş zamana sahip olmak istediklerini belirtmişlerdir. Pulur⁽¹⁵⁾ yaptığı çalışmada, Kırıkkale Üniversitesi öğretim elemanları ve idari personellerinin daha az çalışıp, daha fazla boş zamana ihtiyaçlarının olmadığı (öğretim elemanları %70, idari personel %60) tespit edilmiştir.

Öğretim elemanlarına imkân verildiği takdirde, genellikle tiyatro ve sinema gideceklerini, spor yapacaklarını ve dinleneceklerini belirtmişlerdir (Tablo 15).

X² testinin sonuçlarına göre anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu sonuçtan hareketle, araştırma grubundaki öğretim elemanlarının cinsiyeti ve akademik unvanlarının, boş zaman faaliyetlerine katılabilme durumları ve daha fazla boş zamana sahip olma istekleri üzerinde bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak, Ankara ilinde bulunan Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi veren Yükseköğretim Kurumlarında görev yapan öğretim elemanlarının boş zamanların değerlendirme biçimleri incelenmiş, boş zamanlarını daha çok açık alanlarda ve spor tesislerinde değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Öğretim elemanları boş zamanlarında spor yaparak, spor müsabakaları izleyerek, televizyon seyrederek, kitap, dergi ve gazete okuyarak geçirdikleri anlaşılmıştır. Boş zamanlarda spor yapmanın dinlendirici olduğunu ve sağlığa olumlu etki yaptığını söyleyebiliriz. Boş zaman faaliyetlerine katılımlarının iş verimlerini olumlu yönde etkilediği anlaşılmıştır. Boş zaman faaliyetlerine katılmayan öğretim elemanlarının en önemli nedenleri ekonomik yetersizliğinin olduğu ve çalışma tempolarının yoğunluğu olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretim elemanlarının, yerleşim biçimleri bakımından daha fazla boş zamana sahip olma istemlerinin farklı olduğu anlaşılmıştır.

Bu bilgiler ışığında, öğretim elemanlarına daha fazla boş zaman imkânı sağlanmalıdır. Rekreatif faaliyetlerinin daha verimli bir şekilde değerlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu sayede daha sağlıklı ve daha verimli bir şekilde çalışma imkânı olacağı söylenebilir.

Kaynaklar

1. Afyon, Y. A., Hazar, F. C., Saygın, Ö.; “Öğretim Elemanları ve Öğretmenlerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerinin Araştırılması”, 1. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi (26-27 Mayıs 2000), Bildiriler, 2. Cilt: Sporda Psiko-Sosyal Alanlar / Spor Yönetim Bilimleri, (Editör: İbrahim Yıldırım), Ankara, 2000, 161-168.
2. Aslantürk, Z., Amman T.; Sosyoloji, I. Basım, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2000.
3. Aydın, M.; Kurumlar Sosyolojisi, Vadi Yayınları, Ankara, 1997.
4. Batlaş, A., Batlaş, Z.; Stres ve Başaçıkma Yolları, 18. Basım, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1998.
5. Çubuk, M.; Turizmin Dinlenme-Eğlenme ve Boş Zamanları Değerlendirme İle Bütünleşmesi, Yeniden Tanım Denemesi ve Turizm Planlamasında Sistemli Bir Yaklaşım, Mimar Sinan Üniversitesi Yayını, İstanbul, 1984.
6. Erbesler, A.; İşgücünün Zaman Kullanımı ve İş Verimliliğini Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler, Milli Produktivite Merkezi Yayınları; 350, Ankara, 1987.
7. Ergin, G.; “Çalışma ve Çalışma Dışı Zamanın Planlanması Seminer Sonuçları”, OTDÜ, Ankara, 1973, 29.
8. Erkal, M., E., Güven, Ö., Ayan, D.; Sosyolojik Açından Spor, 3. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 1998.
9. Genç, D. A.; Spor Hukuku, Alfa Yayınları, İstanbul, 1998.
10. Gökçe, B.; Orta Öğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları, M.E.B Yayını, Ankara, 1984.
11. İmamoğlu, A. F.; “İki Binli Yıllara Doğru Türk Sporuna Üzerine Bazı Gözlemler”, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(1), 1992, 9-19.

12. Karaküçük, S.; Rekreasyon “Boş Zamanları Değerlendirme”, 3. Baskı, Bağırhan Yayımevi, Ankara, 2001.
13. Müftügil, S.; “Dinlence ve Turizm İlişkisi”, Derleyen: Ş. Yarcın, Seyahat Yönetimi, Boğaziçi Üniversitesi Yayını, İstanbul, 1993.
14. Öztürk, F.; Toplumsal Boyutlarıyla Spor, Bağırhan Yayımevi, Ankara, 1998.
15. Pulur, A.; “Üniversitede Görev Yapan Öğretim Elemanları ve İdari Personellerin Boş Zamanlarının Sporla Değerlendirme Eğilimlerinin Araştırılması (Kırıkkale Örneği)”, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi (10-11 Ekim 2003), Bildiriler Kitabı, (Editör: İbrahim Yıldırım, Pınar Doğan, E. Esra Erturan), Ankara, 2003, 427-433.
16. Tezcan, M.; Boş Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi, Atilla Kitabevi, Ankara, 1994.
17. Yetim, A, A.; Sosyoloji ve Spor, Topkar Matbaacılık, Ankara, 2000.